

Havainnot harmaan talouden ja talousrikollisuuden toimintaympäristöstä

Torjuntaviranomaisille helmikuussa 2026 lähetetyn kyselyn tuloksia

Teemme harmaan talouden torjunnasta näkyvää.

Torjunta kuuluu kaikille.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden toimintaympäristö -kysely 2026

- Toteuttajana harmaan talouden ja talousrikollisuuden tilannekuvan toimituskunta.
- Kyselyn saajina torjuntaviranomaiset, ministeriöt ja organisaatiot.
- Tavoitteena kerätä tietoa
 - muutoksista, hiljaisista signaaleista ja ilmiöistä,
 - teknologisesta ja kansainvälisestä toimintaympäristöstä,
 - torjuntatyöstä.
- Kyselyn tulokset muodostavat yhden osan harmaan talouden ja talousrikollisuuden tilannekuvasta.

Kyselyn tuloksia

Globaali rikollisuus

Kansainväliset
sähköiset
maksutavat

Riskiset valtiot ja
alueet

Pimeän työn riskin
kasvu

Ulkomaisen
työvoiman
väärinkäytökset

Työn murroksen
vaikutuksia

Taustavaikuttajat
talousrikoksissa

Bulvaanit
väärinkäytösten
mahdollistajina

Tekoälyn
riskiympäristö ja
mahdollisuudet

Työperäisen
hyväksikäytön
kitkeminen

Rajoitettu
viranomaistiedon
vaihto

Kansainvälisen
tietojenvaihdon
vahvistaminen

Säätelyn
vahvistaminen

Viranomais- ja
sidosryhmäyhteistyö

Globaali rikollisuus kasvavana uhkana

- Sähköisten maksutapojen ja kansainvälisen kaupan hyväksikäyttö rikollisessa toiminnassa, järjestäytynyt rikollisuus, verkkohuijaukset, pakotteiden kiertäminen.
- Rikollisuuden koventuminen: kansainväliset rikollisverkostot, ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttö, jengirikollisuus, bulvaanitoiminnan ammattimaistuminen.
- Rikoshyöty nopeasti ulkomaille: tilisiirtoina, virtuaalivaluuttoina ja käteisrahakuljetuksina.
- Yritykset ja identiteetit rikoksentekovälineinä.
- Ympäristörikollisuuden lisääntymisen uhka ja yhteys muuhun rikollisuuteen.
- Elintarvikkeiden toimitusketjujen pidentyminen ja pirstaloituminen lisäävät elintarvikevääreännösten riskiä.

Kansainväliset sähköiset maksutavat

- Kryptovarojen, ulkomaisten mobiilipankkien ja sähköisten maksualustoiden merkitys harmaan talouden ilmiöihin on merkittävä.
- Tietojensaanti, rikoshyödyn poisottaminen, ulosoton maksukiellot ja tekijöiden yksilöiminen hankalampaa ja hitaampaa.
- Virtuaalinen IBAN on yleistynyt merkittävästi varsinkin talousrikoksissa.
- Pankkitilihakemusten hylkäykset ja tilien lopettamiset nousussa asiakkuuksiin liittyvien riskien takia.
- Käytetään muiden yritysten tai henkilöiden tilejä tai siirrytään kokonaan pankkijärjestelmän ulkopuolelle.

Riskiset valtiot ja alueet torjunnassa

- Euroopan ulkopuoliset maat haasteellisimpia torjunnan kannalta.
- Lainsäädäntö ei mahdollista kansainvälistä yhteistyötä, poikkeavat toimintatavat Suomen kanssa.
- Viranomaisilla ei ole yhteistyöhön riittäviä resursseja tai osaamista.
- Yritysrekisterit ja rakenteet mahdollistavat toimijoiden piilottamisen.
- Suomessa vaikuttaa esim. Baltian maissa ja Ruotsissa operoiva järjestäytynyt rikollisuus.
- Pakotteiden kiertämisessä riskisiä Venäjää ympäröivät maat ja pakotteita asettamattomat valtiot sekä alueet, joilla toimii paljon venäläistaustaisia yrityksiä.

Pimeän työn riskin kasvu

- Pimeälle työlle altistaa: kansainväliset kriisit, työttömyys, elinkustannusten kohoaminen, etuuksien pieneneminen, ulkomaalaislain kiristykset, työluvan puuttuminen ja työperäinen hyväksikäyttö.
- Työvoimavaltaiset ja matalapalkkaiset alat sekä kausityö.
- Harjoittelijat, sijaisuudet ja määräaikaisuudet ja osittainen pimeä työ vaikeuttavat paljastamista ja pimeän työn osoittamista.
- Pimeät tulot vuokra-asuntojen lyhytvuokrauksesta.

Ulkomaisen työvoiman väärinkäytökset

- Vääränsisältöinen Suomi-kuva opiskelusta, työllistymisestä ja etuuksista.
- Luvattun tai keksityn työpaikan edellytyksenä palkattomia harjoitteluita tai työnäytteitä.
- Franchising-toimintaa kynnyksirahan kaltaisena toimintamallina.
- Toiminnan rahoitukseen lainoja sukulaisilta tai yhteisöltä.
- Osaamattomuus lakisääteisten velvoitteiden hoitamisessa.

Työn murroksen vaikutuksia

- Kevytyrittäjäyys velallisten ja harmaan talouden toimijoiden keinona jatkaa yritystoimintaa ja vältellä ulosottoa.
- Tuloja muunnetaan kustannusten korvauksiksi, vakuutuspuutteet.
- Pakotettu kevytyrittäjäyys on lisääntynyt.
- Henkilö työsuhteessa ja kevytyrittäjänä samalla työnantajalla.
- Laskutuspalveluyritysten rekisteröitymisvelvollisuus ja luotettavuusvaatimus tehostaisivat harmaan talouden torjuntaa.

Taustavaikuttajat talousrikoksissa

- Ammattimaisten avustajien, bulvaanien ja saattohoitajien toiminta lisääntynyt ja ammattimaistunut.
- Tietyt asiantuntijapalvelut keskittyneet samoille avustajille.
- Perustetaan väärinkäyttöksiin kuoriyhtiöitä ja ulkomaisia tilejä.
- Piilotetaan todellisia määräysvallan käyttäjiä monimutkaisilla kansainvälisillä omistus- ja konsernirakenteilla.
- Avustaminen talousrikosten suunnittelemisessa, toteutuksessa ja kirjanpidon väärentämisessä.
- Avustaminen laittomien aineiden kuljettamisessa, ulkomaankauppaan liittyvien rajoitusten, verojen ja tullien kiertämisessä.

Bulvaanit väärinkäytösten mahdollistajina

- Bulvaaneja pakotteiden, verojen, ulosoton, elinkeinolupien ja liiketoimintakiellon kiertämisessä.
- Harmaan talouden jatkuminen: liiketoiminta, työntekijät ja omaisuus siirretään bulvaanien nimissä olevien uusien yritysten nimiin.
- Bulvaanitoimintaa edesauttaa osakeyhtiön perustaminen ilman taloudellista riskiä.
- Bulvaaneja kevytyrittäjissä ja alustatilien pimeässä vuokraamisessa, joissa palkka tai työkorvaus ilmoitetaan väärän henkilön tulona.
- Saattohoitajat yleistyneet erityisesti konkurssien yhteydessä.
- Ulkomaisia saattohoitajia ei välttämättä tavoiteta hallinto- tai rikosprosessin aikana.

Tekoälyn riskiympäristö ja mahdollisuudet

- Väärinkäytösepäilyjä verkkohuijauksissa, asiakirjaväärennöksissä, hakemuksissa, huijausrekrytoinneissa, verkkosivustoissa ja identiteettien väärinkäytöksistä.
- Disinformaation levittäminen vaikuttamisessa ja kuluttajatuotteista.
- Hyödyntäminen valvonnassa, kohdevalinnassa ja tutkimuksessa.
- Tekoälypohjaiset analyysityökalut ja automatisoidut tietojen ristiintarkastukset.
- Viranomaisrekistereiden ja tietokantojen analyysit: tunnistaa poikkeamia, muodostaa herätteitä.
- Väärennösten ja väärinkäytösten tunnistaminen.

Työperäisen hyväksikäytön kitkeminen

- Ulkomaisen työvoiman rekrytointiyritysten esiseulonta, valvontamallit, tarkistuslistat ja oppaat.
- Työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvät rikkomukset mahdollisia viitteitä työperäisestä hyväksikäytöstä.
- Tilaajavastuulakiin tehtävät mahdolliset muutokset.
- Laiminlyöntimaksun mahdollisuus alipalkkauksissa hillitsemään väärinkäytöksiä.
- Uhrin jatko-oleskelulupa työn hakemista tai yrittäjyyttä varten.
- Ihmiskauppamuutosdirektiivi ja kansalliset säädösmuutokset.

Rajoitettu viranomaistiedon vaihto

- Viranomaisrekistereiden automatisointi ja reaaliaikaisuus.
- Viranomaisten tietojenvaihdon jatkuva kehittäminen ja keskinäinen yhteydenottojärjestelmä.
- Operatiivisen yhteisen riskianalyysin kehittäminen.
- Tietojen pirstaleisuus, luotettavuus ja julkisuus vaativat kehittämistä.
- Yritysten laiminlyöntitiedot laajemmin YTJ-järjestelmään.
- Tilirekisterin käytön laajennus estäisi tilitietojen salaamista ja väärentämistä.

Kansainvälisen tietojenvaihdon vahvistaminen

- Tehostaminen erityisesti kolmansien maiden kanssa.
- Euroopan unionissa yhteisiä reaaliaikaisia tietojärjestelmiä.
- Kaikille viranomaisille tarvittavat sopimukset kattavien kansainvälisten tietojen saamiseen.
- Operatiivisen viranomaisyhteistyön kehittäminen kansainvälisesti.
- Jäsenmaavetoiset yhteiset ryhmät ja projektit toimivia.

Sääntelyn vahvistaminen

- Kirjaus harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnasta seuraavaan hallitusohjelmaan.
- Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan erityislaki tehostamaan tietojenvaihtoa ja hallinnollista torjuntaa.
- Puutteelliset toimivaltuudet osin esteenä tehokkaalle torjuntatyölle.
- Yhteiskunnallinen asenneilmapiiri, poliittiset linjaukset ja kriittisempi suhtautuminen viranomaisvalvontaan uhkana torjuntatyölle.
- Hallinnolliset laiminlyöntimaksut ja valvonnan maksullisuus.

Toimiva viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö

- Yhteiset valvonnat ja projektit – nopea reagointi havaittuihin ongelmiin ja joustavuus tekemisessä.
- Kenttävalvonnalla suoria havaintoja toimialoista ja rikollisuudesta.
- Oma-aloitteinen tietojenvaihto, matalan kynnyksen ilmoituskanavat ja keskitetyt tietopalvelut.
- Viranomaisten väliseen yhteistyöhön nimetyt yhdyshenkilöt ja fyysinen yhteistyö samoissa tiloissa.
- Viranomaisten yhteistyöfoorumit.
- Erikoistuminen, koulutus, oppaat ja tiedotuskampanjat.

www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/

Teemme harmaan talouden torjunnasta näkyvää.

Torjunta kuuluu kaikille.